

تحلیل الآیات

تجزیه و ترکیب نیمه اول جزء ۲۹

متن درسی

ویژه طلاب پایه سوم

علی اصغر لشگری

لشگری، علی اصغر، ۱۳۴۸ -

تحلیل الآیات: تجزیہ و ترکیب نیمہ اول جزء ۲۹، متن درسی ویژه طلاب پایہ
سوم / علی اصغر لشگری.. قم: سبط اکبر علیہ السلام، ۱۳۴۸.

ISBN: 964-7936-44-3

۸۰۰۰ ریال

فہرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتابنامہ: ص. ۱۳۱

۱. قرآن - صرف و نحو. الف. عنوان. ب. عنوان: تجزیہ و ترکیب نیمہ اول جزء

۲۹، متن درسی ویژه طلاب پایہ سوم.

۲۹۷/۱۵۳

ت ۳ ۸۲ / ۷ / ۵۵ BP

۱۳۸۵

نام کتاب: تحلیل الآیات
مؤلف: علی اصغر لشگری
ناشر: سبط اکبر علیہ السلام
نویت چاپ: اول - بہار ۱۳۸۵
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
چاپ: غدیر
لیتوگرافی: کوثر
تعداد صفحات: ۱۳۶
قیمت: ۸۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ و منوط بہ اجازہ کتبی از جانب مؤلف است.

مراکز پخش:

قم: میدان شہداء، خیابان معلم، کوچہ ۱۲، کوی فرجام، پلاک ۲۸، انتشارات سبط اکبر علیہ السلام
..... تلفن: ۷۷۳۷۲۰۶ - دورنگار: ۷۷۳۲۰۳۲ - همراه: ۰۹۱۳۵۱۰۶۵۲
تہران: ناصر خسرو، کوچہ حاج نایب، پلاک ۱۹، انتشارات باقر العلوم علیہ السلام .. تلفن: ۳۳۹۰۹۷۷ - ۳۳۹۰۲۹۹۰ - ۲۱
شیراز: نماہنگاہ دانشی کتاب حضرت شاه چراغ علیہ السلام تلفن ۲۲۲۱۹۱۶ - ۷۱۱
شیراز: خ زند، جنب بسیج، کتابفروشی دلاوالکتب شہید آہلہ مطہری تلفن: ۲۳۰۶۲۲۲ - ۲۳۵۹۰۲۳

شابک: ۳ - ۲۲ - ۷۹۲۹ - ۹۵۲ ISBN 964 - 7936 - 44 - 3

﴿فهرست مطالب﴾

۵	پیشگفتار
۱۱	سوره ملک
۴۱	سوره قلم
۷۱	سوره حاقه
۹۵	سوره معارج
۱۱۳	سوره نوح
۱۳۱	منابع و مآخذ
۱۳۲	نمونه سؤالات امتحانی

□ پیشگفتار

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على امين وحيه و بشير رحمته و سيد انبيائه، ابي القاسم مصطفى محمد و آله الطيبين الطاهرين، سيما الامام المنتظر و الولي الثاني عشر الحجة بن الحسن العسكري (صلوات الله و سلامه عليه). اللهم عجل فرجه و سهل مخرجه

با عنايات و روزه امام زمان (عجل الله تعالى فرجه الشريف)، بعد از مدتی تدریس در حوزه علمیه قم بر آن شدم که جزوه تجزیه و ترکیبی که چندین دوره آن را تدریس نموده‌ام جهت استفاده طلاب محترم به چاپ برسانم.

در این کتاب سعی شده مباحثی در تجزیه و ترکیب در حد پایه سوم مطرح گردد، و از ترکیب‌های مختلف و طولانی دوری گزیده‌ام. البته جهت اطلاع بیشتر طلاب عزیز، در موارد فراوانی دو یا سه ترکیب مورد اشاره قرار گرفته است. قبل از شروع، مطالبی به ذهن می‌رسد که قبلاً مورد اشاره قرار خواهد گرفت:

۱- ترجمه آیات از ترجمه حضرت آیه‌الله مکارم شیرازی استفاده شده، بدیهی است اساتید معظم و طلاب گرامی از نقش ترجمه آیه در فهم

مطالب ادبی و اجرای تجزیه و ترکیب غافل نخواهند بود.

۲- در تجزیه از موارد تکراری، به جهت اینکه در آیات قبل مورد اشاره قرار گرفته‌اند، گذشته‌ایم لیکن متن آیه در ستون آیات ذکر شده تا ترکیب خاص آن مورد اشاره قرار گیرد.

۳- مطالب مختصری در مورد تجزیه و ترکیب مورد اشاره قرار گرفته که در واقع کلید اصلی مطالب می‌باشد. این روش، روشن می‌کند که در تجزیه به دنبال چه مواردی رفته و در نقش ترکیبی کلمات نیز چه مواردی را دنبال کنیم.

۴- در تجزیه ذکر سه موردی که یکدیگر را نفی نکنند و در ترکیب ذکر یک مورد کافی است. لذا مراجعه به مطالب مورد اشاره ما را در این روش یاری خواهد کرد.

۵- از انتقادات و پیشنهادات عزیزان استقبال نموده و با آغوش باز پذیرا هستیم.

حافظ ار گفت خطا خُرده نگیریم بر او

وَر که حقّ گفت، جدل با سخن حق نکنیم

با تشکر و التماس دعا - علی اصغر لشگری

آنچه که در تجزیه و ترکیب بسیار مهم است، دانستن این نکته است که در تجزیه و ترکیب باید به دنبال چه مواردی رفته و در مورد آن توضیح بدهیم. یعنی باید بدانیم به طور کلی در تجزیه از چه مواردی استفاده کنیم و در واقع به هنگام تجزیه فعل - اسم - حرف چگونه برخورد کنیم. همچنین در ترکیب موارد خاصی لازم الرعایه است که با توجه به توضیحات ذیل باید مورد دقت قرار گیرد.

☐ در تجزیه کلمات عرب به چه مواردی اشاره کنیم؟

(الف) اسم: جامد و مشتق - معرب و مبنی (اعراب به حروف - اعراب به حرکت، منصرف و غیر منصرف و علت منع صرف - اعراب بنایی) - مصدر و غیر مصدر - معرفه و نکره - مذکر و مؤنث - ثلاثی، رباعی، خماسی - مفرد، تثنیه، جمع (سالم - مکسر)

(ب) فعل: ماضی - مضارع - امر - متصرف و غیر متصرف - نوع صیغه - معرب و مبنی - مفرد - تثنیه - جمع - غایب - مخاطب - متکلم - ثلاثی (مجرد - مزید) - رباعی (مجرد - مزید) - جامد و مشتق.

(ج) حرف: مبنی - عامل غیر عامل نوع عاملیت (جازه - ناصبه) - نوع حرف مثلاً حروف مشبه بالفعل - حروف جازه - حروف جاره.

□ ترکیب:

مواردی که در ترکیب مورد اشاره قرار می‌گیرند، عبارتند از:

فعل، فاعل، مفعول - مبتدا و خبر - مضاف و مضاف الیه - اضافه لفظیه و اضافه معنویه - توابع (۵ مورد) نعت، تأکید، بدل، عطف بیان، عطف نسق - جار و مجرور - متعلق - محل اعراب (دارد - ندارد) - موصول و صله - نائب فاعل - اقسام پنج‌گانه مفاعیل (مفعول فیه - مفعول له - مفعول معه - مفعول به - مفعول مطلق) - نوع جمله (جمله اسمیه - جمله فعلیه)

یکی از موارد ضروری در ترکیب، بیان جملائی است که محلی از اعراب دارند و ذکر برخی از جملائی که محلی از اعراب ندارند. لذا به خاطر سهولت در حفظ این موارد به صورت اختصار مورد اشاره قرار می‌گیرند.

- جملائی که محلی از اعراب دارند هفت مورد هستند:

- ۱- جمله خبریه
- ۲- جمله حالیه
- ۳- جمله‌ای که مفعول به واقع شده
- ۴- جمله‌ای که مضاف الیه واقع شده
- ۵- جمله‌ای که جواب شرط جازم است (جواب شرطی که جزم دهنده است).
- ۶- جمله‌ای که تابع مفرد است.
- ۷- جمله‌ای که تابع جمله دیگر است و جمله متبوع محلاً دارای

اعراب است.

- جملاتی که محلی از اعراب ندارند:

این جملات نیز بر هفت قسمند:

۱- جمله مستأنفه

۲- جمله معترضه

۳- جمله تفسیری

۴- صله

۵- جواب قسم

۶- جواب شرطی که جزم نمی‌دهد

۷- تابع متبوعی که محلی از اعراب ندارد.^(۱)

خدایا چنان کن سرانجام کار تو خشنود باشی و ما رستگار

۱- جهت تحقیق بیشتر به مغنی اللیب، باب دوم مراجعه فرمایید.